

Kraków, dnia 27.11.2023

Prof. dr hab. inż. arch. Artur Jasiński

Wydział Architektury i Sztuk Pięknych
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

OCENA

osiągnięć naukowych stanowiących podstawę wniosku habilitacyjnego dr inż. arch. Marty Aliny Rusnak z Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, przeprowadzona w oparciu o powiązany tematycznie cykl publikacji zatytułowany „Prospołeczne zarządzanie dziedzictwem architektonicznym. Badania eye-trackingowe”.

1. PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA

- Wniosek Kandydatki z dnia 20 kwietnia 2022 (?) skierowany do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów;
- Uchwała Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka Politechniki Wrocławskiej z dnia 18.10.2023 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej;
- Zawiadomienie Rektora Politechniki Wrocławskiej nr 2/10/DOI/2023 o wyznaczeniu Recenzenta i Członka Komisji Habilitacyjnej z dnia 23.10.2023.

2. PODSTAWA MERYTORYCZNA

Dokumentacja załączona do wniosku habilitacyjnego, zawierająca m.in. dane wnioskodawcy, kopię dyplomu nadania stopnia doktora nauk technicznych, autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych obejmujący wykaz opublikowanych prac naukowych, dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz informacje o współpracy międzynarodowej i dokumentację osiągnięć stanowiących podstawę przewodu habilitacyjnego.

3. PODSTAWOWE INFORMACJE O HABILITANTCE

Pani dr inż. arch. Marta Alina Rusnak ukończyła Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej broniąc dyplom w 2009 roku. W 2013 roku uzyskała stopień doktora nauk technicznych w specjalności architektura i urbanistyka za dysertację p.t. „Adaptacja wybranych obiektów dziedzictwa techniki na funkcje muzealne i ekspozycyjne w Polsce po 1990 roku”, wykonaną pod kierunkiem dr hab. Janusza Dobesza. Recenzentami tej pracy byli prof. Elżbieta Trocka-Leszczyńska i prof. Konrad Kucza-Kuczyński.

Od 2013 roku pracuje jako nauczyciel akademicki na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej, najpierw jako asystent naukowo-dydaktyczny, a od 2018 roku jako adiunkt. Jej

specjalizacją zawodową jest ochrona zabytków. Posiada uprawnienia do projektowania bez ograniczeń, które zdobyła w 2016 roku.

4. OCENA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Jako swoje osiągnięcie naukowe, zgodnie z wymaganiem zawartym w art. 219 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023.742) habilitantka wskazała cykl dwunastu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych w latach 2018-2023. Artykuły te ukazały się w czasopismach ujętych w wykazach czasopism naukowych ogłoszonych w komunikatach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przy czym 6 z nich zostało opublikowanych w czasopismach polskich (Wiadomości Konserwatorskie, Architectus, Ochrona Dziedzictwa Kulturowego), jeden został opublikowany w recenzowanym wydawnictwie z konferencji międzynarodowej (VII Conference SOLINA Sustainable Development), a 5 w czasopismach międzynarodowych, posiadających solidny Impact Factor (Heritage Science, Buildings, Journal of Cultural Heritage, Arts). Na uwagę zasługuje istotny postęp badawczy i publikacyjny: początkowo artykuły ukazywały się w czasopismach polskich, a w roku 2022-23 aż pięć artykułów ukazało się w wysoko punktowych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, których Impact Factor wynosił łącznie 12.422 a ministerialne punkty aż 590! Jest to znakomity wynik, na miarę nauk ścisłych!

Spośród 12 publikacji cztery były jedno-autorskie, pozostałe 7 powstało przy udziale jednego lub kilku współpracowników, przy czym udział Habilitantki był dominujący (80-90%), co w kilku wypadkach zostało potwierdzone oświadczeniami pozostałych współautorów.

Podstawową tematyką zbioru artykułów przedstawionych do oceny było wykorzystanie technologii tzw. eye-trackerów (ET) do badań nad architekturą, urbanistyką i dziedzictwem kulturowym. Technologia ta, po polsku okulografia, polega na śledzeniu ruchów gałki ocznej i źrenicy, a poprzez nie wzroku widza, oraz rejestrowaniu, przetwarzaniu i analizie zgromadzonych danych, w celu zrozumienia sposobu, w jaki widz postrzega otaczającą go rzeczywistość. Pomagają temu tak zwane fiksacje, czyli obszary zainteresowania wizualnego, pola na których widz skupia swoją uwagę. Technologia ET jest stosunkowo nową i interdyscyplinarną gałęzią wiedzy, która korzysta ze współczesnych zdobyczy wielu dziedzin nauki i techniki. Jest już wykorzystywana w wielu dziedzinach życia: od zastosowań militarnych (sterowanie uzbrojeniem pokładowym przez pilotów i dowódców czołgów, badanie stanu uwagi/zmęczenia żołnierzy), po komercję (szczególnie reklamę, handel i przemysł gier komputerowych). Okulografia stosowana jest też szeroko do badań teoretycznych wzorców ludzkiego zachowania, postrzegania i rozumienia bodźców wzrokowych oraz analiz procesów decyzyjnych. Wraz z rozwojem tej technologii przewiduje się szybki wzrost jej zastosowań praktycznych, szczególnie w powiązaniu z badaniami i zastosowaniami AI (Artificial Intelligence), VR (Virtual Reality) i AR (Augmented Reality). Warto podkreślić, że jedną z wiodących firm na rynku ET jest firma Tobii AB, z którą współpracuje Habilitantka.

W tym świetle należy ocenić obszar zainteresowań i badań Habilitantki jako aktualny, ważny i obiecujący. Jej badania są zakrojone szeroko i dotyczą wielu tematów, można wręcz zaryzykować twierdzenie, że Autorka dopiero bada grunt, eksperymentuje z możliwościami, jakie technologia eye-trackingowa, otwiera na polach architektury, urbanistyki i ochrony

zabytków. Można z pewnością mówić o nowatorstwie tych badań. Na szczególne podkreślenie zasługują dwa fakty, związane z postawą Habilitantki jako naukowca/naukowczyni. Po pierwsze dążenie do obiektywizacji wyników badań, poprzez stosowanie właściwych metod rejestracji, interpretacji i weryfikacji ich wyników. Po drugie: przyjmowanie krytycznej postawy w stosunku do rezultatów prowadzonych badań: choć czasami Habilitantka przejawia - być może nadmierny - entuzjazm w ocenie potencjału badawczego, przydatności metody eye-trackingu w nauczaniu i praktykowaniu architektury, i zarządzania zasobami dziedzictwa, to jednak zachowuje właściwą dla naukowca ostrożność, dostrzegając ograniczenia i wady tej technologii, o czym wspomina na stronie 20 swojego Autoreferatu.

Jako szczególnie cenne oceniam badania Habilitantki z zakresu weryfikacji teorii architektonicznej, zaprezentowane w artykule A03 i kolejnych, dotyczących sposobu postrzegania przestrzeni katedr gotyckich - w nawiązaniu do teorii budowy formy architektonicznej Juliusza Żórawskiego. Tu otwierają się kolejne, interesujące perspektywy badawcze, związane z weryfikacją wielu zagadnień dotyczących fenomenologicznych teorii architektury i urbanistyki, a także powiązanych z nią dziedzin filozofii i estetyki, psychologii środowiskowej i teorii percepcji, pracami autorów takich jak Steen Eiler Rasmussen - „Odczuwanie architektury”, czy Rudolf Arnheim - „Myślenie Wzrokowe”. Drugim bardzo istotnym zagadnieniem są zastosowania praktyczne technologii eye-trackingowej, które Autorka przedstawiła w artykule A05 - analizującym postrzeganie przestrzeni głównej Sali w Muzeum Powstania Warszawskiego, a także badania obiektów historycznych w aspektach anastylozy (artykuły A08 i A12) i sposobu ich oznaczeń wizualnych (A10). Warto te badania kontynuować i poszerzać.

Należy podkreślić, że publikacje naukowe Habilitantki zostały już zacytowane 20 razy (stan na 30.04.2023). Biorąc po uwagę fakt, że pięć z nich ukazało się stosunkowo niedawno, bo w latach 2022-23, i na dodatek w pismach o międzynarodowym zasięgu, należy przypuszczać, że wynik ten będzie się systematycznie poprawiał.

W mojej ocenie przedstawiony cykl 12 powiązanych tematycznie publikacji autorstwa lub współautorstwa dr Marty Aliny Rusnak jest wartościowym zbiorem prezentującym efekty jej badań naukowych nad wykorzystaniem technologii eye-trackingu, które odnoszą się zarówno do teorii architektury, jak i do architektonicznej praktyki, a w szczególności w zakresie ochrony zabytków i zarządzania dziedzictwem kulturowym. Oceniam całość badań naukowych Habilitantki jako ważny i aktualny, wręcz nowatorski, dzięki temu stanowiący znaczący wkład w rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka.

5. OCENA AKTYWNOŚCI NAUKOWO-BADAWCZEJ

Dorobek naukowy Pani dr inż. arch. Marty Aliny Rusnak, w okresie po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych, oprócz 12 publikacji wymienionych jako główne osiągnięcia naukowe obejmuje 8 rozdziałów w monografiach naukowych, 4 recenzowane artykuły i 4 zbiory danych. Ponadto w opisie swoich osiągnięć Kandydatka wymienia wygłoszenie 22 referatów na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Istotną częścią pracy naukowej jest działalność recenzencka: Habilitantka wymienia aż 35 recenzji artykułów i wydawnictw naukowych, w tym 30 to recenzje dla pism i wydawnictw międzynarodowych, w większości posiadających Impact

Factor. W tym okresie była promotorką 18 dyplomów inżynierskich i 10 magisterskich, z których 5 otrzymało nagrody i wyróżnienia.

Habilitantka wykazała się także aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury. Między innymi współpracowała z placówkami muzealnymi: Muzeum Architektury we Wrocławiu- 2011; Kultur Elizabeth w Berlinie - 2017; Muzeum Powstania Warszawskiego w Warszawie – 2013-17; Muzeum Geologicznym w Warszawie – 2021. Publikuje w zagranicznych wydawnictwach naukowych m.in. w prestiżowych Heritage Science, Buildings, Journal of Cultural Heritage, Arts. Jest recenzentką uznanych pism o zasięgu międzynarodowym (m.in. Heritage Science, Sustainability, Buildings, Journal of Cultural Heritage). Współpracuje z prof. Andrew Duchowskim z Uniwersytetu w Clemson, USA, czego efektem były projekty grantów badawczych i wykłady (2020-2022). W okresie styczeń-luty 2023 odbyła staż naukowy w Instytucie Elektroenergetyki na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, pod opieką prof. Wojciecha Żagana.

Na podstawie przedstawionych materiałów mogę stwierdzić, że Pani dr inż. arch. Marta Alina Rusnak jest nauczycielem akademickim zaangażowanym w działalność naukową, dydaktyczną, organizacyjną, popularyzatorską i współpracę międzynarodową, a tym samym uznać jej dorobek w tym zakresie jako wystarczający w staraniach o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

6. UWAGI KRYTYCZNE

Mam dwie drobne uwagi.

Po pierwsze – uważam, że tytuł nadany zbiorowi publikacji „Prospołeczne zarządzanie dziedzictwem architektonicznym. Badania eye-trackingowe” jest nieco sztuczny i nie oddaje ich istoty. Zebrane artykuły dotyczą badań dziedzictwa architektonicznego i urbanistycznego przy pomocy eye-trackerów – jak zresztą podsumowała je trafnie Autorka na stronie 14 swojego Autoreferatu. Rozumiem intencję Autorki, która chciała podkreślić, że prowadzi badania oparte na tzw. zwykłych, nieprofesjonalnych odbiorcach przestrzeni, ale określenie „Prospołeczne zarządzanie dziedzictwem architektonicznym” jest pojęciem bardzo szerokim i odbiega od zakresu prezentowanych badań, które dotyczą wykorzystania okulografii i technologii eye-trackingowej w architekturze, urbanistyce i ochronie zabytków.

Po drugie – w prezentowane materiały wkradło się nieco usterek redakcyjnych. Na przykład sam wniosek jest opatrzony błędną datą 20.04.2022, podczas gdy w treści pojawiają się publikacje i statystyki pochodzące z 2023 roku. Inne krytyczne uwagi redakcyjne dotyczą spisu treści, który nie ma odniesienia do numerów stron, nie pokrywa się z treścią i kolejnością zamieszczonych we wniosku dokumentów. Także w wersji cyfrowej zebranie kopii publikacji w cztery zespolone pakiety pdf, bez ich wtórnego podziału na poszczególne publikacje, znacznie utrudnia odnalezienie poszukiwanej pozycji.

Jednak zastrzegam – są to drobne uwagi, bez wpływu na ogólną ocenę osiągnięć naukowych Habilitantki.

7. KONKLUZJA

Stwierdzam, że przedłożona do oceny dokumentacja habilitacyjna, poparta osiągnięciami naukowymi w postaci cyklu powiązanych tematycznie 12 artykułów naukowych, opatrzonych tytułem „Prospołeczne zarządzanie dziedzictwem architektonicznym. Badania eye-trackingowe” spełnia wymagania ustawowe związane z postępowaniem habilitacyjnym. W mojej ocenie dorobek naukowy Pani dr inż. arch. Marty Aliny Rusnak stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka.

Stwierdzam tym samym, że - w mojej opinii - zarówno dorobek naukowy, jak również istotna aktywność naukowa Kandydatki spełniają wymogi ustawy o Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 poz. 742) i ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) i stawiam wniosek do Rady Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej o dopuszczenie Pani dr inż. arch. Marty Aliny Rusnak do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Prof. dr hab. inż. arch. Artur Jasiński